

KONZULI VÉDELEM

- A konzuli és diplomáciai kapcsolatokban meghatározóak a kétoldalú konzuli egyezmények. Magyarország eddig 42 állammal kötött konzuli bilaterális egyezményt.
- Magyarország az EU országain kívül 97 országban rendelkezik külképviselettel.
- A hivatásos konzulok a küldő állam külügyi közigazgatásának tagjai. Magyarország esetükben megköveteli a magyar állampolgárságot. A tiszteletbeli konzulok ugyanakkor jellemzően szűkebb hatáskörrel rendelkeznek és gyakran önkéntes alapon működnek. A tiszteletbeli konzulokat Magyarországon külügyminiszter nevezi ki.
- Magyarországnak jelenleg 236 tiszteletbeli (fő)konzulja van 104 országban. Közülük 146-an 80, nem EU-s országban működnek.

A Kormány [T/8838.](#) számon nyújtotta be a konzuli védelemről szóló 2001. évi XLVI törvény módosításáról szóló törvényjavaslatot. A módosítás célja a harmadik országokban képviselettel nem rendelkező uniós polgárok konzuli védelmét elősegítő koordinációs és együttműködési intézkedésekről és a 95/553/EK határozat hatályon kívül helyezéséről szóló 2015/637 tanácsi (EU) irányelv átültetése a magyar jogba.

A nemzetközi jogban az állampolgárokat megillető védelem két formáját különböztetik meg:

- a **diplomáciai védelem** (az állam diszkrecionális joga) esetén az állam védelemben részesítheti állampolgárát, amennyiben a fogadó állam részéről jogsértés éri;
- a **konzuli védelem** a külföldön tartózkodó állampolgárt alanyi jogon illeti meg. Két eleme van: a küldő állam honosainak védelme, illetve a nekik nyújtott segítség és támogatás.

A jogelméleti alap mindkét esetben az állam saját állampolgárai feletti felségjogából vezethető le, továbbá a feladat az állampolgár érdekeinek védelme a fogadó államban.

A két típusú védelem közti legfontosabb különbség, hogy míg a diplomáciai védelem az államok között kibontakozott nemzetközi vitának tekinthető, melyben az állam a saját jogát érvényesíti; addig a konzuli védelem belső ügy, mely a jogsértő állam hatóságai előtt zajló eljárás, és célja a külföldön tartózkodó állampolgár egyéni jogainak védelme.

A **diplomáciai védelem** represszív jellegű, az állam úgy lép fel, mint ha a jogsértés őt érte volna. Tehát mikor a sérelem az állampolgár személyét érte, az állam ugyanúgy a saját jogait érvényesíti. Az államnak nincs kötelezettsége a védelem nyújtására, az mindig mérlegelés alá esik. A diplomáciai védelemről nem lehet lemondani.

A **konzuli védelem** elsősorban preventív jellegű, az állampolgárok a „bajba jutás” előtt is felvehetik a kapcsolatot a konzulátussal. A diplomáciai védelemtől eltérően nem feltétel, hogy idegen állammal szemben történjen, illetve az, hogy a külföldi állam szervei jogsértést kövessenek el (Becánics, 2013). Mindig a külföldi államban, annak jogi keretében zajlik. A konzuli védelemről lemondhat az állampolgár, ekkor a konzuli szerv eljárása tárgytalanná válik.

A konzuli védelem akkor lép át a diplomáciai védelem szintjére, ha megjelenik az állami érdekek képviselete is a külföldi államban való fellépés során, és a fogadó állam belső fórumai már lezárták az ügyet. A konzuli védelem igénybevételéhez nem szükséges a belső jogorvoslati lehetőségek kimerítése.

KONZULI VÉDELEM – MAGYARORSZÁG

Magyarország a II. Világháború után elsősorban a szocialista tömbhöz tartozó országokkal kötött kétoldalú konzuli megállapodásokat. A XX. században megjelentek multilaterális nemzetközi szerződések is, ilyen volt a konzuli kapcsolatokról szóló 1963-as Bécsi egyezmény is, melyet 92 ENSZ-tagállam hozott létre. Magyarország az egyezményt az [1987. évi 13. törvényerejű rendelettel](#) hirdette ki.

1989-ig a magyar alkotmány nem rendelkezett az állampolgárok külföldi védelméről, csak az 1989-es alkotmánymódosítás iktatta azt törvénybe (69. § (3) szakasz). [Magyarország Alaptörvénye](#) ugyancsak deklarálja a magyar állampolgárok azon jogát, miszerint külföldi tartózkodásuk idején megilleti őket Magyarország védelme

A konzuli védelemmel kapcsolatos részletes szabályozást a konzuli védelemről szóló [2001. évi XLVI. törvény](#) (ún. „Konzuli törvény”) tartalmazza. Ez alapján, a külföldön tartózkodó magyar állampolgárok védelmét Magyarország a konzuli szolgálat útján látja el. A konzuli védelem ellátásakor a konzuli szolgálat érdekvédelmi (4-13. §) és bizonyos közigazgatási hatósági feladatokat (19. § (3)-(4)) lát el.

Érdekvédelmi feladatok:

- tanácsadás és segítségnyújtás;
- bajba jutott magyar állampolgárok védelme;
- segítségnyújtás baleset vagy erőszakos bűncselekmény áldozatainak, illetőleg súlyos, sürgős ellátást igénylő betegeknek;

- segítségnyújtás katasztrófa, háború vagy fegyveres összeütközés esetén;
- személyes szabadságukban külföldön korlátozott magyar állampolgárok védelme;
- haláleset: értesítés, segítségnyújtás;
- kiskorú vagy cselekvőképességében korlátozott magyar állampolgár védelme;
- távollevő személy képvisellete.

Alaptörvény XXVII. cikk (2)

„Minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy külföldi tartózkodása ideje alatt Magyarország védelmét élvezze.”

Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 23. cikke

„Olyan harmadik ország területén, ahol az állampolgársága szerinti tagállam nem rendelkezik képvisellel, bármely uniós polgár jogosult bármely tagállam diplomáciai vagy konzuli hatóságainak védelmét igénybe venni ugyanolyan feltételekkel, mint az adott tagállam állampolgárai.”

Közigazgatási hatósági feladatok:

- közigazgatási hatósági ügyek, melyekben eljárhat: (ideiglenes) úti okmány kiállítása, hazatérési kölcsön nyújtása, halottszállítási engedély kiállítása;
- hatósági bizonyítvány kiállítása.

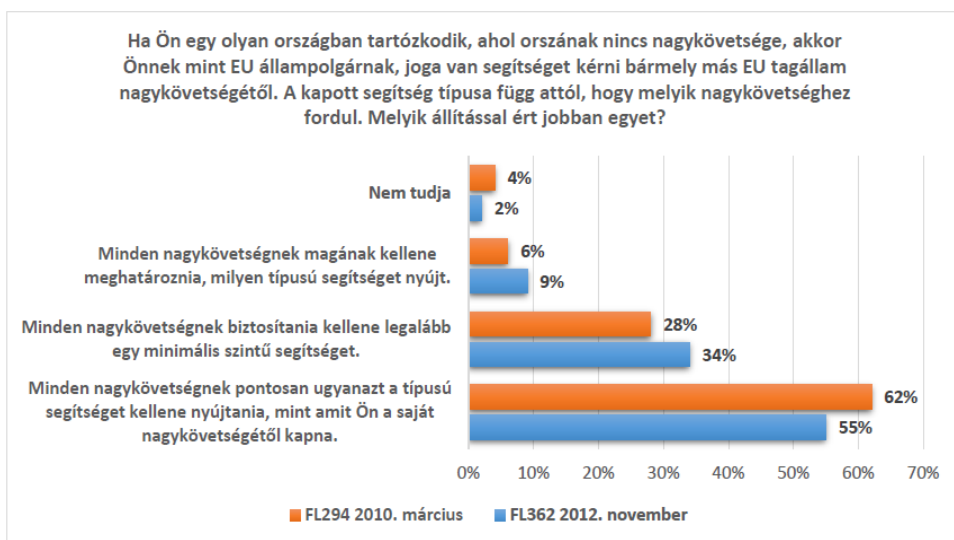
A konzuli törvény alapján a konzuli szolgáltatásokért konzuli díjat (a vízumeljárásért vízumdíjat) kell fizetni.

KONZULI VÉDELEM – EURÓPAI UNIÓ

Az uniós polgárság többletjogokat biztosít a tagállamok állampolgárai számára, melyek közé a konzuli védelemhez való jog (a képvisellel nem rendelkező uniós polgárok számára) is tartozik.

A rendelkezés jelentőségét mutatja, hogy mindössze három olyan ország van, ahol minden EU tagállam rendelkezik külképviselettel, ezek: az Amerikai Egyesült Államok, a Kínai Népköztársaság és az Oroszországi Föderáció.

Az Európai Unió közvélemény-kutatási adatai ugyanakkor azt mutatják, hogy az európai polgárok többsége nincs tisztában ezzel a joggal.

Forrás: Infoszolg/Flash Eurobarometer 365 Report

A konzuli érdekvédelem módjai az Európai Unió szintjén:

- ha az érintett állampolgár országa nem rendelkezik képvisellel a harmadik országban, akkor a képvisellel rendelkező tagállamok konzuli védelemben részesíthetők ugyanolyan feltételekkel, mint saját állampolgáraikat;
- vezető állam elve: válsághelyzet esetén a harmadik országban képvisellel rendelkező egy vagy több állam felel a képvisellel nem rendelkező uniós polgárok koordinálásáért és irányításáért. (első alkalmazása: 2008 Csád, vezető állam: Franciaország).

Az **Európai Unió Külügyi Szolgálat**a (EKSz, 2011–) az EU diplomáciai testülete, melynek célja, hogy az uniós küldöttségek támogató szerepet töltsenek be az uniós polgárok diplomáciai és konzuli védelme tekintetében.

A konzuli védelem Uniós jogforrásai

Az [Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés](#) (EUMSZ) 20. és 23. cikke az uniós polgárok által az EU-n kívül igénybe vehető diplomáciai és konzuli védelemről rendelkezik, amennyiben az uniós polgár tagállamának nincs képvisellete a harmadik országban. Ezt a jogot az [Európai Unió Alapjogi Chartája](#) is deklarálja (46. cikk). Az [Európai Unió-](#)

[ról szóló Szerződés](#) (EUSz) 35. cikke rögzíti, hogy e jog érvényesítése és az intézkedések végrehajtása érdekében a tagállamok külképviseleteinek együttműködése szükséges.

Az Európai Bizottság dokumentumai

2006: Zöld Könyv [„Az Európai Unió polgárainak diplomáciai és konzuli védelme harmadik országokban”](#)

2007: [„Hatékony diplomáciai és konzuli védelem harmadik országok területén”](#) a Bizottság 2007-2009-es cselekvési tervének elfogadása

2009: a [Lisszaboni Szerződés](#) hatályba lépése (EUMSZ 20. és 23. cikk, Alapjogi Charta 46. cikk rendelkezései)

2011. március: bizottsági közlemény [„Az uniós polgárok konzuli védelme harmadik országokban: A jelenlegi helyzet és a további teendők”](#) (a 2007-2009-es cselekvési terv felülvizsgálata), továbbá konzuli védelemmel foglalkozó [honlap](#) létrehozása

2011. december: konzuli védelemről szóló irányelvjavaslat előterjesztése ([COM\(2011\) 881](#)). Tárnya az EU-n kívüli olyan országokban tartózkodó uniós polgárok konzuli védelme, ahol az állampolgárságuk szerinti országnak nincs nagykövetsége vagy konzulátusa.)

2015: az EU tagállamai elfogadták a [2015/637 tanácsi irányelvet](#) a harmadik országokban képvisellel nem rendelkező uniós polgárok konzuli védelmét elősegítő koordinációs és együttműködési intézkedésekről.

A TANÁCS (EU) 2015/637 IRÁNYELVE

A Tanács a [2015/637 számú irányelvet](#) 2015. április 20-án fogadta el. Az új irányelv pontosan definiálja a jogosultak körét, a képvisellett hiányát a harmadik országokban, valamint a

konzuli védelem módjait és típusait (milyen helyzetekben nyújtható konzuli védelem).

Konzuli védelemre **jogosultak** a képvisellel nem rendelkező uniós polgárok, valamint a kíséretükben tartózkodó, nem uniós polgár családtagjaik is. A családi kapcsolatot igazolni kell. Valamely harmadik országban **képvisellel nem rendelkező uniós polgárnak** tekintendő az a személy, akinek tagállama ott nem rendelkezik nagykövetséggel, konzulátussal, vagy tiszteletbeli konzullal, továbbá, ha ezen intézmények valamiért nem tudnak számára védelmet nyújtani. **Többes állampolgárság esetén** a képviselő hiánya azt jelenti, hogy egyik állampolgárság szerinti tagállam sem rendelkezik képvisellel.

A képvisellel nem rendelkező polgárok számára a tagállamoknak **ugyanolyan feltételek mellett** kell konzuli védelmet nyújtaniuk,

mint saját állampolgáraiknak (az elv a pénzügyi segítségnyújtásra és annak visszafizetésére is vonatkozik). A nem uniós polgár családtagok esetén a védelmet ugyanúgy kell biztosítani, mint a saját állampolgáraik nem uniós családtagjai számára.

A segítségnyújtás azonosított típusai nem kizárólagosak, a konzuli védelmet mindig az adott helyzetnek megfelelően kell nyújtani.

Az irányelvben nevesített típusok (9. cikk):

- letartóztatás vagy fogva tartás;
- bűncselekmény áldozatává válás;
- súlyos baleset vagy súlyos betegség;
- haláleset;
- segítségnyújtás és hazaszállítás vészhelyzet esetén;
- ideiglenes úti okmány biztosítása.

Források:

- [2001. évi XLVI. törvény](#) a konzuli védelemről
- A Tanács (EU) [2015/637 irányelve](#)
- Az Európai Bizottság Konzuli védelemmel foglalkozó [honlapja](#)
- Konzuli Szolgálat [honlapja](#) (Magyarország)
- Becánics Adrienn (2013): [A konzuli védelem nyújtásának feltételei a magyar jogban](#) – In: Debreceni Jogi Műhely, 2013/3, pp. 172-180
- Görög Dóra (2013): A konzuli védelem, mint az európai szolidaritás egyik bástyája. – In: Pogácsás és tsai. (szerk.): Varietas delectat: a PPKE JÁK hallgatóinak válogatott tanulmányai. Budapest: Pázmány Press, pp. 281-292
- Schiffner Imola (2012): Az uniós polgárok konzuli védelmének lehetőségei a tagállamok gyakorlatában. – In: Forum: Acta Juridica et Politica 2(1), pp. 169-186
- Schiffner Imola (2012): A diplomáciai és a konzuli védelemhez való jog a magyar alkotmányban. – In: Trócsányi és tsai (szerk.): Dikaiosz logosz: tanulmányok Kovács István emlékére. Szeged: Pólay Elemér Alapítvány, pp. 361-367.
- Schiffner Imola (2009): [A diplomáciai védelem gyakorlásának eszközei, avagy a fogalom-meghatározás és az elhatárolás problémái.](#) – In: Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae Sectio Juridica Politica 72(22), pp. 523-544.

Készítette: Tóth Adrienn
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA
KÖZGYŰJTEMÉNYI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI IGAZGATÓSÁG

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be.
Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.